



# HUSINSKA BUNA

1920-2010

# HUSINSKA BUNA 1920-2010

Tuzla, decembar 2010. godine



## **HUSINSKA BUNA 1920.-2010.**

### **IZDAVAČ:**

JU Arhiv Tuzlanskog kantona Tuzla  
JU Muzej istočne Bosne Tuzla

### **ZA IZDAVAČA:**

Dr. Izet Šabotić  
Vesna Isabegović

### **AUTORI IZLOŽBE:**

Nataša Perić, kustos historičar  
Saneta Adrović, arhivista  
Hatidža Fetahagić, viši arhivski tehničar  
Esaf Lević, arhivista

### **AUTORI KATALOGA:**

Esaf Lević, arhivista  
Nataša Perić, kustos historičar

### **LIKOVNA OPREMA:**

Fotografije i dokumenti iz fonda  
JU Muzej istočne Bosne Tuzla i  
JU Arhiv Tuzlanskog kantona Tuzla

### **NASLOVNA STRANA:**

Snimak duboreza kojeg je uradio Jure Kerošević na temu  
Husinske bune, a poklonjen je Josipu Brozu Titu  
prilikom njegove posjete Tuzli 1966. godine

### **TEHNIČKA PRIPREMA, REPRO I ŠTAMPA:**

“PrintCom”, d.o.o. grafički inženjering Tuzla

### **ŠTAMPA:**

“PrintCom”, d.o.o. grafički inženjering Tuzla

### **ZA ŠTAMPARIJU:**

Delila Hadžimehmedović

### **TIRAŽ:**

500 primjeraka

---

**Pokrovitelji izložbe i kataloga:** Općina Tuzla, Rudnici “Kreka”, Rudnik soli “Tuzla”,  
Termoelektrana Tuzla, Rudarski institut Tuzla, JU Međunarodna galerija portreta Tuzla

## **POLOŽAJ RADNIKA NA PODRUČJU TUZLANSKOG RUDARSKOG BAZENA PRED IZBIJANJE GENERALNOG ŠTRAJKA RUDARA I HUSINSKE BUNE 1920. GODINE**

Prvi svjetski rat (1914.-1918.) je na području Bosne i Hercegovine ostavio negativne posljedice, kako u materijalnom, tako i u ekonomskom pogledu. Ekonomski položaj radnika je bio veoma težak, usljed velike skupoće životnih namirnica i malih dnevnica. Nakon Prvog svjetskog rata (1918.), dolazi do obnavljanja i jačanja radničkog i sindikalnog pokreta, kako u Bosni i Hercegovini, tako i na području tuzlanskog rudarskog bazena. Jačanjem i obnavljanjem sindikalnih organizacija dolazi i do oživljavanja štrajkačkih pokreta. Štrajkački pokreti su činili bitnu komponentu radničke sindikalne aktivnosti, posebno u većim radničkim centrima, a rezultat jačanja ovog pokreta su povećane nadnice, skraćeno radno vrijeme, te izborna prava biranja radničkih povjerenika. Obzirom da se oko dvije trećine radnika u Bosni i Hercegovini 2. aprila 1919. godine izborilo za osmočasovno radno vrijeme, bosanskohercegovačka vlada je svojom naredbom ozakonila osmočasovni radni dan na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine.

Radnici su uprkos protivljenju vlasti, obilježavali 1. maj, Međunarodni praznik rada organizovanjem narodnih skupština i proslava. Jedan od važnijih događaja vezanih za proslavu

1. maja u Tuzli bila je akcija rudara Kreke od maja do septembra 1919. godine. Podržavajući proslavu Prvog maja, povorka od nekoliko hiljada rudara i ostalih radnika Kreke i Solane prošla je kroz grad i vratila se u Kreku. Sve aktivnosti vođene su pod okriljem Socijalističke radničke partije Jugoslavije (SRPJ), kasnije Komunističke partije Jugoslavije (KPJ), formirane u aprilu 1919. godine. Vlasti su nakon akcije radnika pristupile hapšenjima, izbacivanju iz stanova i zabrani rada sindikalne organizacije. Rudari su tražili da se uhapšeni oslobode iz zatvora. Obzirom da njihovim zahtjevima nije udovoljeno, rudari su stupili u pasivnu rezistenciju. Zbog pasivne rezistencije rudara došlo je do naglog opadanja proizvodnje uglja. Da bi riješila ovaj problem, Uprava rudnika je potražila radnike iz Slovenije, obzirom da nije mogla očekivati podršku radnika iz drugih dijelova Bosne i Hercegovine, koji su se solidarizovali sa rudarima Kreke. Oko 200 rudara došlo je iz Slovenije da rade u rudniku Kreka. Vremenom su uvidjeli kako je loše stanje u rudniku, te su počeli saradivati sa rudarima Kreke. Iako je rad sindikalne podružnice bio zabranjen, njena aktivnost je bila izražena.

*Demonstracije  
građana Tuzle  
1918. godine izazvane  
skupoćom kao jednom  
od posljedica  
Prvog svjetskog rata*



*Grupa istaknutih  
radnika i članova  
KPJ 1. maja 1919. godine  
u Tuzli, među kojima su  
Mitar Trifunović Učo  
i Franjo Rezač  
(sjede prvi i drugi s lijeva  
na desno),  
naselje Kolona  
u Miladijama*





*Radnički dom u Kreki, mjesto okupljanja i aktivnosti rudara i drugih radnika. Ovdje su rudari Kreke donijeli odluku o stupanju u štrajka, decembra 1920. godine*

Održano je niz Skupština radnika, na kojima je traženo da se otpušteni radnici vrate na posao, a da se slovenačkim rudarima daju nadnice koje su im prvobitno bile obećane. Protesti i uporno držanje stavova štrajkača, kao i podrška povjereništva Radničke komore prisilili su Ministarstvo za rude i šume da u avgustu 1919. godine donese odluku o vraćanju otpuštenih radnika na posao. Iako je Uprava rudnika Kreka ostala pri svom stavu, bila je prinuđena da objavi naredenje Ministarstva šuma i ruda, kojim se otpušteni radnici vraćaju na posao. Rudari Kreke su odlučnom borbom uspjeli privoliti vlast na popuštanje u ispunjavanju njihovih zahtjeva.

Početakom 1920. godine, radnici na području Tuzle i njene okoline su počeli odlučnu borbu za poboljšanje svog ekonomskog položaja. Nagli skok cijena, posebno prehrambenih artikala, predstavlja jedan od glavnih uzroka pojačane aktivnosti radnika. Značajniji faktor koji je uticao na pogoršanje

položaja radnika jeste pad vrijednosti dinara usljed inflacije, što je smanjivalo kupovnu moć i uticalo na opadanje životnog standarda radnika. Obzirom da su nadnice, za koje su se radnici izborili u drugoj polovini 1919. godine, naglo počele gubiti stvarnu vrijednost, a poslodavci odbijali da visinu nadnica usklade sa rastom skupoće, došlo je i do prvih nesuglasica između radnika i poslodavaca.

Već u januaru 1920. godine u Tuzli je održana radnička skupština protiv skupoće, na kojoj je pored ostalih govorio Mitar Trifunović Učo, istaknuti revolucionar i borac za radnička prava, koji je ujedno bio i jedan od glavnih organizatora štrajka rudara i Husinske bune u decembru 1920. godine. Radnici su skoro svake nedelje održavali sastanke u Radničkom domu u Kreki ili pred zgradom direkcije ugljenokopa, na kojima su raspravljali o svom položaju. U aprilu 1920. godine, u Kreki je održana Skupština podružnice rudarskih radnika, na kojoj je Mitar Trifunović

*Radnici Tuzle u Kreki  
na proslavi  
1. maja 1920. godine.  
Na fotografiji se nalazi  
i Mitar Trifunović Učo,  
borac za prava radnika  
(sjedi prvi s desna)*



*Dom Nezavisnih  
radničkih sindikata,  
u današnjoj ulici  
Džafer-mahala u Tuzli*



Učo govorio o ujedinjenju rudarskih radnika. Na prethodnoj skupštini, u aprilu 1920. godine donesen je zaključak o formiranju jedinstvenog sindikata rudarskih radnika sa sjedištem u Beogradu.

U Tuzli je 1. maja 1920. godine obustavljen rad. Povorka od 7.000 radnika iz Tuzle, Kreke, Lukavca i okolnih mjesta, prošla je kroz Tuzlu, a zatim se opet vratila u Kreku pred Radnički dom. Na Narodnoj skupštini održanoj ispred Radničkog doma u Kreki, doneseno je nekoliko zaključaka o pravima radnika. Neki od značajnijih zaključaka bili su: ostvarivanje zaštitnog radničkog zakonodavstva, poštivanje prava štrajka, sloboda štampe, itd.

Neposredno poslije proslave 1. maja, počele su pripreme za odlazak radničkih predstavnika na Vukovarski kongres i Kongres ujedinjenja rudarskih radnika Jugoslavije. Kongres je održan od 20. do 24. juna 1920. godine. Sa područja tuzlanskog rudarskog bazena su učestvovali Mitar Trifunović Učo, Franjo Rezač i Karlo Železnik. Na Kongresu se, pored ostalog raspravljalo o stanju rudarskih radnika i skupoći. Zaključke sa Vukovarskog kongresa Mitar Trifunović Učo je prenio na Skupštini podružnice Saveza rudarskih radnika, održanoj 4. jula 1920. godine u Kreki.

Od sredine 1920. godine radnici Tuzle i okoline izborili su se za ispunjenje većeg broja njihovih ekonomsko-socijalnih zahtjeva (osmočasovno radno vrijeme, zaključivanje ko-



*Grupa rudara u jednom od rudnika Kreka 1920. godine. Rad u rudnicima bio je veoma težak, a obavljao se ručnim alatom i bez zaštite.*

lektivnih ugovora, povećanje dnevnice, itd.). Ipak, to nije bilo dovoljno da se ekonomski položaj radnika poboljša u cjelini. I dalje su ostala neriješena mnoga pitanja kao što su: uslovi rada na radnom mjestu, osiguranje radnika na radu, smještaj, nestabilnost dnevnica itd.

U Bosni i Hercegovini, a tako i na području tuzlanskog bazena, u najtežem položaju su bili rudarski radnici. Rudnici su bili pod kontrolom države, a svakodnevno su vršene represivne mjere prema rudarskim radnicima od strane direkcija rudnika. Često se radilo i preko dvanaest sati, kršili su se kolektivni ugovori, smanjivale dnevnicе i otpuštalo s posla. Sve to bilo je praćeno stalnim porastom cijena osnovnih životnih namirnica. Sindikalna ru-



*Uprava rudnika  
i rudari okupljeni  
ispred Rudnika Kreka  
1920. godine*



kovodstva rudarskih radnika bezuspješno su upućivali zahtjeve Rudarskom odsjeku Zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu i Ministarstvu šuma i ruda Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, u kojima su tražili da se poboljša ekonomski položaj rudara. Potpisivanjem ugovora, koji je stupio na snagu 1. avgusta 1920. godine, samo djelimično je ublažen težak položaj rudarskih radnika, budući da su, u suštini, uslovi rada ostali i dalje teški.

Do izbijanja Generalnog štrajka rudara 21. decembra 1920. godine, u Kreki je održano niz skupština, na kojima su govorili istaknuti borci za radnička prava, među kojima i Franjo Rezač, porijeklom Čeh, tadašnji

predsjednik sindikalne podružnice rudara Kreka i jedan od organizatora Generalnog štrajka rudara. Raspravljalo se o sve težem ekonomskom položaju rudarskih radnika i o nepoštivanju ugovora od strane Rudarskog odsjeka Zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu. Istovremeno sa aktivnostima koje su preduzimali predstavnici rudarskih radnika, vlasti su pomno pratile svaku njihovu aktivnost i uz česte represalije i teror pokušavale da osujete svaku njihovu akciju. Zbog sve većeg poskupljenja cijena životnih namirnica i sve manjih dnevnica, rudarski radnici su tražili od Zemaljske vlade povećanje nadnica, ali je Vlada odbila njihove zahtjeve.

## TOK ŠTRAJKA I HUSINSKA BUNA 1920. GODINE

Obzirom da nisu ispunjeni zahtjevi Saveza rudarskih radnika Jugoslavije po pitanju povećanja nadnica, 21. decembra 1920. godine je donesena odluka o stupanju u Generalni štrajk rudara Bosne i Hercegovine. Štrajk u Tuzlanskom bazenu počeo je 22. decembra 1920. godine, nakon što je propao i poslednji pokušaj pregovora između predstavnika rudara, na čelu sa Franjom Rezačem, predsjednikom Sindikalne podružnice rudarskih radnika i direktora rudnika Veselskog. Ovim pregovorima su prisustvovali i okružni načelnik Dimitrije Grudić i pukovnik Jovan Petrović, komandant mjesta.

Nakon toga, okupljeni rudari su se uputili u Radnički dom u Kreki, gdje je Odluku o početku štrajka saopštio Tomo Andelić, sekretar rudarske organizacije u Kreki, koji je već sutradan, 23. decembra, uhapšen u Tuzli i sproveden u Beograd, tako da je na sebe svu organizaciju štrajka preuzeo formirani štrajkački odbor na čelu sa Franjom Rezačem, Karlom Železnikom, Marijanom Divkovićem – Sirovicom, Tunjom Miljanovićem i drugima.

Drugog dana štrajka održan je u Radničkom domu sastanak Upravnog odbora Podružnice rudarskih radnika, radničkih povjerenika



*Panorama Husina, mjesto oružanog sukoba žandarma i rudara decembra 1920. godine*

*“Jurića Bašča”, mjesto  
okupljanja rudara,  
učesnika štrajka i  
Husinske bune  
decembra 1920. godine*



iz rudnika i istaknutih rudara. Ovo je bio posljednji sastanak kojim je rukovodio Franjo Rezač, obzirom da je, kao češki građanin, među prvima bio protjeran iz Kraljevine SHS. Osnovani Štrajkački odbor je preduzeo sve mjere obezbjeđenja: postavio straže na ključnim mjestima i kod pumpi, obezbjedio dovoljno namirnica i, očekujući da će radnici iz „Kolonije“ biti izbačeni iz državnih stanova, donio je odluku da im se obezbjedi smještaj kod ostalih rudara. Donesena je odluka da se osnuje fond za pomaganje štrajkača. Sredstva za ovaj fond trebalo je prikupiti od rudara-seljaka, građana simpatizera i radnika iz Tuzle. Do realizacije usvojenih zaključaka došlo je 24. decembra. Ne čekajući da Uprava rudnika, uz pomoć žandarma, izbaci rudare iz radničkih stanova, Štrajkački odbor je, uz ve-

liku pomoć rudara-seljaka, izvršio preseljenje oko 45 porodica u selo Husino. Narednih dana, 25. i 26. decembra, preseljeno je još oko 60 porodica, većinom slovenačkih rudara, u Lipnicu, Morančane, Par Selo, Orašje i druga sela. Preseljenjem i prihvatanjem rudarskih porodica bila je u punoj mjeri ostvarena i produbljena ranije uspostavljena veza između seljaka i radnika. Kuća Jure Ružića bila je u tim danima poznata kao “štab” štrajkača, a njegov šljivik, “Jurića bašča”, kao mjesto gdje su se održavali zborovi i savjetovanja. Štrajkački odbor održao je 25. decembra svoj prvi sastanak u Husinu. Među najistaknutijim učesnicima ovog i drugih sastanaka bili su: Karlo Železnik, Ivan Bračun i Franjo Marić. Na sastanku je odlučeno da se uveče istog dana održi zbor štrajkača i seljaka iz Husina, Lip-

nice i Morančana. Obavješćavanje naroda iz okolnih sela izvršili su unaprijed određeni kuriri. Zbor je održan u staroj zgradi Begovog konaka. Govorili su Železnik, Bračun i Marić. Čvrsto riješeni da istraju do kraja, a u slučaju da žandarmi dođu po štrajkače, okupljeni rudari i seljaci su odlučili da ih razoružaju.

Dok su se na ovaj način u selu Husinu razvijali događaji i pripremao otpor, ukoliko žandarmi dođu po Slovence štrajkače, dotle je vlast u Tuzli prikupljala podatke o radnicima čije zavičajno mjesto nije bila Tuzla. Na osnovu spiska dobijenog od Uprave rudnika, okružni načelnik Grudić je naredio sreskom načelniku da izradi 330 propusnica za protjerivanje svih nezavičajnih rudara iz Tuzle.

Okružni načelnik je, 26. decembra 1920. godine, poslao jednog policijskog pisara sa žandarmima da izvrši hapšenje i protjerivanje rudara.

Kada je Grudić saznao da nema radnika u „Koloniji“, 27. decembra je poslao veću grupu žandarma, policije i „gardista“ da pohvataju rudare Slovence. Jedna grupa njih je krenula na Husino, a od strane Štrajkačkog odbora je donesena odluka da se pruži oružani otpor. Ovakva odluka donesena je zbog toga što su „gardisti“ dan-dva ranije vršili zlodjela po selima i ubili jednog radnika. U toj borbi smrtno je ranjen žandarm Risto Reljić, koji je ubrzo podlegao.

Kad je to saznao okružni načelnik Grudić, poslao je vojsku na Husino i naredio da se svi

rudari pohapse i dovedu u Tuzlu. Prilikom hapšenja i sprovođenja u Tuzlu, vršena su najokrutnija batinanja i zlostavljanja ne samo štrajkača, nego i njihovih žena i djece. Preko 800 ljudi pretrpjelo je teške batine, a oko 2.000 ih je dovedeno u zatvor „Štok“ u Tuzli.

Način postupanja prema uhapšenim štrajkačima živo ilustruju svjedočenja dvojice husinskih rudara, članova Štrajkačkog odbora, Tunje Miljanovića i Marijana Divkovića – Sirovice.

Sirovica je u svojim sjećanjima, između ostalog, rekao i ovo:

*“Mi štrajkači smo bili provocirani i odlučili smo da pružimo otpor, jer nismo mogli podnijeti da naše drugove – Slovence, koje su nazivali “stranci” bacaju iz stanova na ulicu, uništavaju njihovu skromnu imovinu, bezobzirno postupaju prema članovima njihovih porodica itd. Natjerali smo grupu žandara, policije i nekolicine oboružanih civila iz Tuzle, koji nisu bili radnici, i postavili smo svoje straže oko sela Husina. Kada su nešto kasnije jednog našeg druga uhvatili i ubili, odlučili smo da ga osvetimo i u jednoj kraćoj borbi, sutradan, u kojoj je bilo i puškaranja, neko od rudara, najvjerovatnije Jure Kerošević, ubio je žandara Ristu Reljića. Poslije toga je došla vojska sa topovima. Otkolila selo, upala u naše domove i počela masovno da nas hapsi. Mene su uhapsili u kući. Kako su znali da sam štrajkaški odbornik, odmah su me stavili na muke, kako bi me prisilili da odam vođe štrajka i ime ubice žan-*

dara. Povelj su me sa ostalim u Komandu mjesta. Putem su me stalno tukli. Izbili su mi nekoliko prednjih zuba, razbili glavu, slomili ruku. Iz rane u glavi krv je tekla potokom. Često su me prali hladnom vodom i konačno u polusvijesti doveli u Komandu, gdje je mučenje nastavljano. Trajalo je punih šest dana.”.

Tunju Miljanovića i njegovog brata su, zajedno sa većom grupom rudara, uhapsili i odveli u Tuzlu u Zapadni logor. Putem su ga tukli kundacima i sabljama.

Sukob na Husinu i sve što je kasnije slijedilo izazvalo je veoma ogorčenu mržnju radnika i građana Tuzle prema okružnom načelniku

Grudiću i njegovom kumu Miloradu Draškoviću, tadašnjem ministru unutrašnjih djela, koji je Grudića i postavio na taj položaj. “Svi pokušaji” – kaže u svojim sjećanjima Božo Petrović – “da se Grudić premjesti iz Tuzle, ostali su bezuspješni. Radnici i građani su došli do uvjerenja da se samo ubistvom Draškovića i Grudića mogu riješiti zla u koje su zapali. Ta se mržnja i takvo uvjerenje osjećalo u cijeloj zemlji. Kada sam se vratio u Sarajevo, saznao sam da je atentat na tu dvojicu bio pripremljen. Kada je ubijen Drašković, svima radnicima je odlaknula, osjetili su veliko zadovoljstvo, iako se to desilo poslije zabrane djelovanja KPJ i radničkih sindikata. Pravo je čudo kako je Grudić izmakao. Kolika je mržnja prema toj dvojici dželata bila u Tuzli, Kreki, Husinu i cijeloj državi vidi se po tome što je sam atentator Draškovića, Alija Alijagić, bio iz Bijeljine, a ne Tuzle, gdje su radnici stradali, kao i prilikom sahrane Alije Alijagića u Zagrebu kada je grobnica morala nekoliko puta da se prazni od nabacanog cvijeća Zagrepčana. Vanjski svijet se, takođe, mnogo zainteresovao za događaje u Husinu. Tako je smrtna kazna Juri Keroševiću bila zamijenjena sa 20 godina robije intervencijom francuskih socijalista, koji su tada bili na vlasti.”.

Štrajk rudara u Bosni i Hercegovini imao je svoje finale u događajima na Husinu, po čemu ga neki nazivaju i Husinska buna. U ostalim mjestima trajao je dvije, a u Tuzlanskom bazenu četiri sedmice.

Telefonska depeša gosp. okružnog načelnika  
Grudića od 29./XII. 1920.

E/111

Ekspedicija od 80 vojnika i 20 žandarma sa  
arskim kapetanom na čelu uhvatila je danas M a r i j a -  
i ć a iz Lipnice jednoga od glavnih vođa buntovnika,  
i pušku. Nadalje su uhvatili dva Slovenca s puškama i  
seljaka katolika također s puškom. Ova četvorica bila  
le u planine. Osim njih biće dotjerano ove noći 28  
Ja ć u ih lično preslušati. Dosada su pretresena sela  
a i Srednja Lipnica i sve kuće pretražene. Uhvaćen  
'jana Divkovića, mlađi ć koji je javio za dolazak  
gde je bio zbor štrajkaša. Na traženje E. Čupur-  
na koga su napali buntovnici, poslao sam 10  
no, da se među ovima buntovnicima obzirom na  
nalazi i Rezać ili neko drugi od vođa. Da-  
tla se između odmetnika i žandarma.  
vesti ću ćim mi budu javi .

Telefonska depeša okružnog  
načelnika Grudića,  
29. decembar 1920. godine

## **ORGANIZATORI I UČESNICI HUSINSKE BUNE DECEMBRA 1920. GODINE**

**Franjo Rezač**, rudar, predsjednik Sindikalne podružnice rudara Kreke 1920. godine. Jedan od organizatora štrajka rudara u Kreki 1920. godine zbog čega je, kao strani državljanin (Čeh), protjeran iz Jugoslavije.



**Đuro Đaković** je sa Mitrom Trifunovićem Učom, učestvovao u organizaciji štrajka rudara Bosne i Hercegovine 1920. godine, a januara 1921. godine podnijeli su Interpelaciju Skupštini.





**Mitar Trifunović Učo**, istaknuti revolucionar i borac za radnička prava, član KPJ od njenog osnivanja. Uhapšen je 1942. godine u Tuzli i sproveden u logor Jasenovac, gdje je ubijen.



**Ivan Bračun**, Slovenac, rudar, jedan od članova rukovodstva Štrajkačkog odbora u toku Generalnog štrajka i Husinske bune 1920. godine. Osuđen je na petnaest godina zatvora.

**Karlo Železnik**, rudar, došao je iz Slovenije. Učesnik štrajka rudara decembra 1920. godine i član rukovodstva u oružanom sukobu na Husinu, zbog čega je 1922. godine osuđen na kaznu zatvora od jedne godine.



**Mujko Đulović**, rudar, sindikalni i partijski aktivista 1919. i 1920. godine. Učesnik je štrajka rudara decembra 1920. godine i jedan od organizatora pružanja otpora žandarmima na Husinu, zbog čega je bio i suden.







**Osman Đulović**, radnik iz Lipnice, sindikalni aktivista, učesnik Generalnog štrajka rudara 1920. godine. Na području Lipnice zbrinjao je porodice slovenačkih rudara izbačenih iz državnih stanova. Organizovao je otpor prilikom ugušenja štrajka.



**Tunjo Miljanović**, rudar iz Husina, učesnik Husinske bune decembra 1920. godine.

**Jure Kerošević**, učesnik u štrajku rudara Kreke decembra 1920. godine i Husinskoj buni, osuđen je na smrt, ali je pomilovan i kazna mu je preinačena u dvadeset godina ro-bije, od čega je odslužio sedamnaest godina.



**Mijo Iličić**, zemljoradnik iz Dubrava, učesnik Husinske bune decembra 1920. godine. Osuđen je, februara 1922. godine, na kaznu zatvora od mjesec dana.





**Blaško Kovačević** iz Husina, učesnik Husinske bune, umro je 1920. godine od posljedica žandarmskog nasilja.

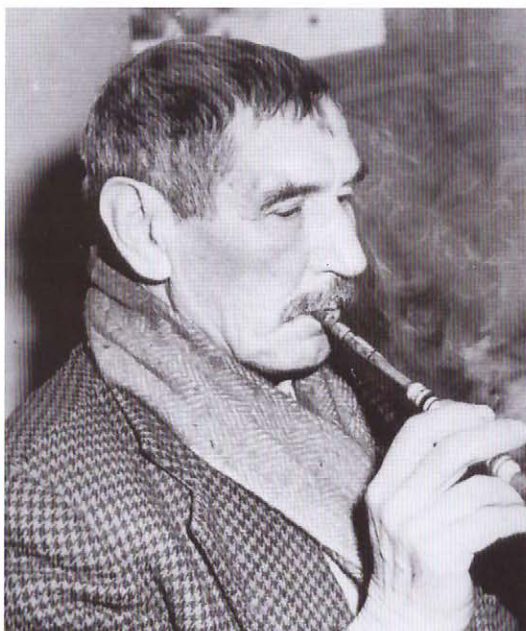


**Šimo Tomić** iz Husina, učesnik Husinske bune decembra 1920. godine.

**Božo Mandić**, rudar iz Lipnice, učesnik Generalnog štrajka rudara i Husinske bune decembra 1920. godine. Osuđen je na vremensku kaznu zatvora od šest sedmica.



**Mijo Tomić**, rudar iz Ljubača, učesnik Generalnog štrajka i Husinske bune decembra 1920. godine. Osuđen je presudom Okružnog suda u Tuzli, februara 1922. godine, na godinu dana zatvora.





**Mijo – Mijan Marjanović**, rudar iz Lipnice, učesnik Generalnog štrajka i Husinske bune decembra 1920. godine. Osuđen je na vremensku kaznu zatvora od mjesec dana.



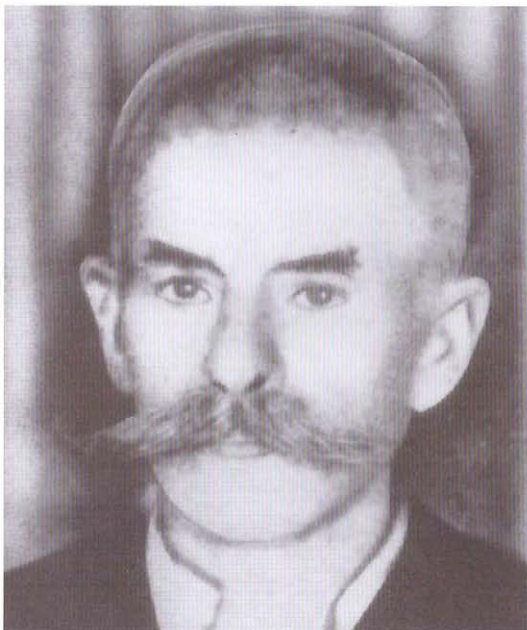
**Ivo – Ivuša Peranović**, rudar iz Lipnice, učesnik Husinske bune decembra 1920. godine. Osuđen je na vremensku kaznu zatvora od mjesec dana.

**Marko Marić – Adžija**, iz Husina, učesnik Husinske bune decembra 1920. godine, zbog čega je osuđen na vremensku kaznu zatvora od dva mjeseca.



**Šimo Bisić**, rudar iz Ljubača, učesnik Generalnog štrajka rudara i Husinske bune decembra 1920. godine. Presudom Okružnog suda u Tuzli, februara 1922. godine, osuđen je na vremensku kaznu zatvora od pet sedmica.





**Jure Ružić**, učesnik Husinske bune decembra 1920. godine. U njegovoj kući na Husinu bilo je sjedište Štrajkačkog odbora.



**Franjo Kerošević**, rudar iz Husina, učesnik Husinske bune decembra 1920. godine. Nije suđen. Dva sina su mu učestvovala u NOB-u od kojih je jedan, Mijo Kerošević – Guja, proglašen za narodnog heroja.

**Ivan – Ivo Marjanović**, rudar iz Husina, učesnik Generalnog štrajka rudara i Husinske bune decembra 1920. godine.



**Marjan Divković – Sirovica**, rudar iz Husina, učesnik Generalnog štrajka rudara i Husinske bune decembra 1920. godine.







**Akif Šeremet**, rođen u Livnu, pohađao tuzlansku Gimnaziju, maturirao u Sarajevu 1919. godine. Stekao je zvanje profesora historije i geografije. Član KPJ. Učestvovao je u pripremi Generalnog štrajka rudara. Uvođenjem šestojanuarske diktature konfiniran je u rodno Livno. Odatle ilegalno odlazi. Boravio je najviše u SSSR. Umro je u Alma Ati 1939. godine. Posmrtno je rehabilitovan.



**Božo Petrović** iz Dubrava, službenik na željeznici. Upućen je u Tuzlu, neposredno nakon ugušenja otpora rudara na Husinu, da preda novčanu pomoć porodicama uhapšenih rudara. Novčanu pomoć je uputilo Pokrajinsko rukovodstvo KP i Savez rudarskih radnika Bosne i Hercegovine. Trebalo je i da prikupi informacije o događajima u Tuzli.

**Šimo Topalović** iz Husina, učesnik Husinske bune decembra 1920. godine. U vrijeme oružanog otpora rudara na Husinu bio je kao vojnik na odsustvu. Okružni sud u Tuzli ga je, februara 1922. godine, osudio na petnaest mjeseci zatvora.



Osudom broj 1261/20-635, u ime kralja Aleksandra I Karadorđevića, osuđeni su:

1. Karlo Železnik na kaznu teške tamnice u trajanju od jedne godine;
2. Osman Đulović na kaznu teške tamnice u trajanju od petnaest mjeseci;
3. Jure Kerošević na kaznu smrti, vješanjem;
4. Ivan Bračun i Marko Fidler, svaki na kaznu zatvora od deset mjeseci;
5. Franjo Marić i Mijo Tomić, svaki na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine;
6. Božo Mrkić i Ivo Marjanović Bonin, svaki na kaznu zatvora u trajanju od osam mjeseci;
7. Šimo Topalović na kaznu zatvora od petnaest mjeseci;
8. Marko Marić na kaznu zatvora u trajanju od dva mjeseca;
9. Božo Mandić na kaznu zatvora u trajanju od šest nedjelja;
10. Šimo Bisić na kaznu zatvora od pet nedjelja;
11. Mijo Iličić, Mijat Marjanović, Marko Peranović, Ivo zv. Ivuša Peranović i Bono Marjanović, svaki na kaznu zatvora od jedan mjesec dana.

Ibro Atić je oslobođen optužbe.

## SUDSKI PROCES UČESNICIMA HUSINSKE BUNE I ŠTAMPA

U toku štrajka rudara, većina građanskih listova nije pridavala veći značaj događajima vezanim za štrajk u rudnicima širom Bosne i Hercegovine. Vijesti o štrajku uglavnom su objavljivane u drugom planu. Štampa je pisala o zahtjevima rudara kao i o samoj Husinskoj buni. Međutim, većina građanske

Nakon gušenja bune na Husinu, vlasti su pristupile hapšenju, teroru i mučenju članova rukovodstva štrajkačkog odbora, rudara i svih ostalih koji su učestvovali u buni. Uhapšeni rudari sprovedeni su u okružni zatvor "Štok" u Tuzli, a 11. februara 1922. godine protiv 350 rudara je pokrenut sudski proces. Sudski proces protiv učesnika Husinske bune je naišao na oštre proteste, kako domaće, tako i međunarodne javnosti. Posebnu pažnju javnosti izazvala je presuda husinskom rudaru Juri Keroševiću, kojom je, zbog ubistva žandarma Riste Reljića, osuđen na smrt vješanjem. Zbog ovakve presude došlo je do negodovanja domaće i međunarodne javnosti. Uslijedila je kampanja internacionalnog radništva, omladine i cjelokupne javnosti. U vezi sa slučajem Jure Keroševića pisao je francuski komunistički list "IMANITE", a Opšti sindikalni savez Bugarske je organizovao proteste i kritikovao vladajući režim. Njemačka radnička štampa je, pored neslaganja s presudom Juri Keroševiću, tražila da se jedinstveno oglasi i međunarodni proleterijat.

U velikom broju novina objavljivani su tekstovi, rezolucije, izjave i slično, s ciljem spašavanja Jure Keroševića. U borbi za njegovo pomilovanje, posebno se istakao zagrebački list "Nova Evropa", u kojem su svoje članke u vezi sa Keroševićem i teškim položajem ru-



*Okružni zatvor "Štok" u Tuzli, snimak iz 1920. godine*

štampe je bila naklonjena režimu kralja Aleksandra I Karađorđevića, te su obavještavali da štrajk rudara i Husinska buna imaju isključivo politički i antidržavni karakter. Štampa odana kralju nastojala je na ovaj način umanjiti značaj ekonomsko-socijalnih motiva kao povod za štrajk, a kao glavne inicijatore i organizatore štrajka rudara i Husinske bune smatrali su članove KPJ.

dara pisali Moša Pijade, Asim Behmen i Miroslav Krleža.

U časopisu "Nova Evropa", 1. decembra 1922. godine Moša Pijade je napisao slijedeće: „Ovakvo ugušivanje rudarskog štrajka u Bosni, za koje je vezano i donošenje OBZNANE, bacilo je rudarske radnike u krajnju bijedu. Položaj rudara u Bosni je danas više nego užasan, jer su se za dvije godine odande nadnice podigle jedva za 10 do 20 %, dok su životne namirnice poskupile za 350 %.”

Jedan od najpoznatijih članaka koji govore o sudbini husinskog rudara Jure Keroševića, objavljen u ovom časopisu 11. decembra 1922. godine pod nazivom "Borba principa", napisao je istaknuti hrvatski književnik Miroslav Krleža. U pomenutom članku, Miroslav Krleža je pored ostalog, napisao sljedeće:

“Na kugli zemaljskoj, od Jokohame do Hamburga i San Franciska, i od Helsingforsa i Arhangelska do Transvala, biju se u ove naše dane dva principa, dva sveta, dva pogleda na svet. Ta dva principa, dva sveta, dva pogleda na svet, stoje jedan prema drugome u jakom dramatskom kontrastu...”

“... Juro Kerošević je, na ovoj golemoj fronti koja se kako rekospo proteže od San Franciska do Jokohame, jedan od miliona onih nesrećnih robova, koji nije učinio ništa drugo već do što mi svi integralno činimo svaki dan: on je branio minimum svoje egzistencije i u toj borbi je nastradao...”



“Organizovani radnik”,  
21. oktobar  
1922. godine



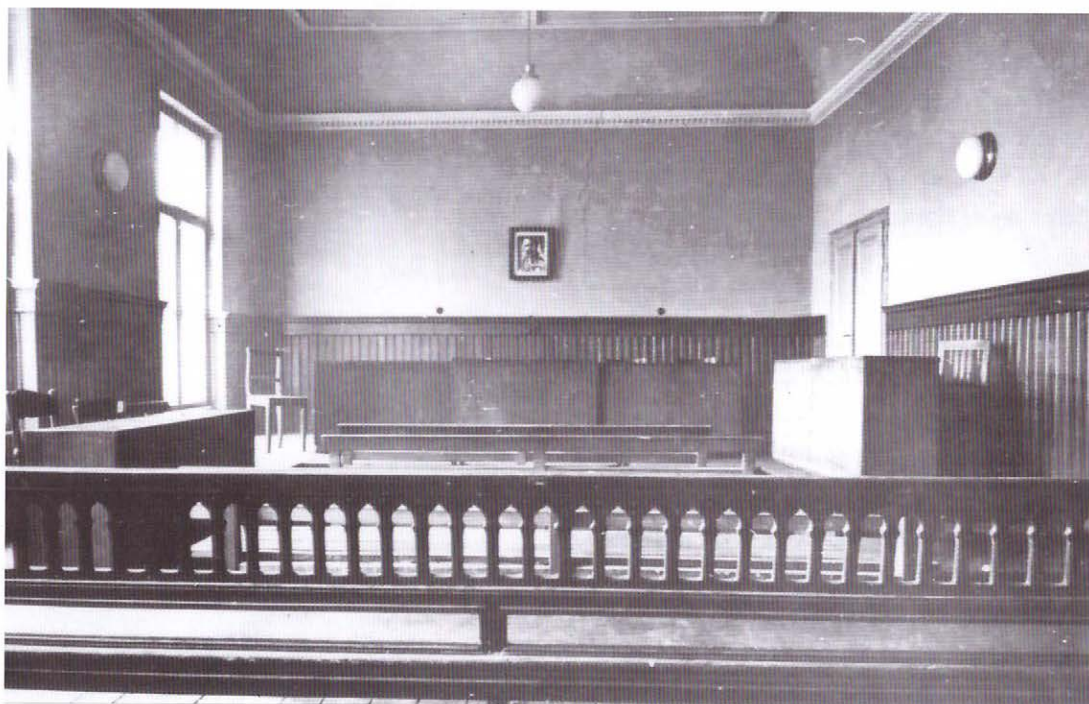
“Radnička štampa”,  
9. decembar  
1922. godine

*Miroslav Krleža,  
hrvatski književnik*



Od 350 rudara protiv kojih se vodio sudski proces, sedamnaest rudara je osuđeno na kraće ili duže vremenske kazne. Vješanje Jure Keroševića je trebalo biti izvršeno 25. oktobra 1922. godine. Međutim, na taj dan Jure Kerošević je pokušao samoubistvo, te je izvršenje presude odgođeno. Međutim, zbog velikog pritiska javnosti, 4. decembra 1922. godine kralj Aleksandar I Karađorđević je donio ukaz o pomilovanju Jure Keroševića i preinačavanju kazne na dvadeset godina teške tamnice. Kerošević je upućen u kazneni zavod u Zenici gdje je proveo sedamnaest godina.

*Sudnica  
Okružnog suda u Tuzli,  
gdje je 1922. godine  
održan sudski proces  
protiv rudara*



## POSljedICE ŠTRAJKA RUDARA I HUSINSKE BUNE

Štrajk rudara na području Tuzlanskog bazena definitivno je završen u drugoj polovini februara 1921. godine, kada je i posljednja grupa rudara uhapšena i silom vraćena na posao.

Štrajk rudara i Husinska buna predstavljali su jednu od prvih značajnijih akcija radničkog pokreta u Bosni i Hercegovini, a nastali su kao posljedica jako izraženih ekonomsko-socijalnih, klasnih i nacionalnih razlika u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

Pored sudskog procesa protiv rudara, jednu od glavnih posljedica Husinske bune predstavlja donošenje OBZNANE u noći 29./30. decembra 1920. godine, kojom je

kralj Aleksandar I Karadorđević stavio van zakona Komunističku partiju Jugoslavije (KPJ), nakon čega njena aktivnost prelazi u ilegalu. Donošenjem OBZNANE zabranjen je rad komunističkih organizacija, rasturanje radničke štampe, postojanje radničkih domova, itd. Uslijedio je period hapšenja i progona komunista. Tadašnja vlast je na ovaj način htjela da oslabi jačanje KPJ, a samim tim i radnički pokret Jugoslavije. Štrajk rudara Bosne i Hercegovine izazvao je poremećaj u željezničkom saobraćaju, a imao je i druge negativne posljedice na privredu Kraljevine, posebno u oblasti trgovine.

## GODIŠNJICE OBILJEŽAVANJA GENERALNOG ŠTRAJKA RUDARA BOSNE I HERCEGOVINE I HUSINSKE BUNE

Obzirom na značaj koji su Generalni štrajk rudara i Husinska buna imali u istoriji naroda Bosne i Hercegovine, od 1953. godine se 21. decembar tradicionalno obilježava kao Dan rudara. Svake godine, u povodu Dana rudara, održavaju se različite manifestacije i proslave, te se na ovaj dan evociraju sjećanja na događaje iz 1920. godine, kada su rudari pokušali

da se izbore za bolje uslove života. U prvim godinama, ovim proslavama su prisustvovali i preživjeli rudari, učesnici štrajka i Husinske bune.

Prilikom posjete Tuzli 1966. godine, Josip Broz Tito se obratio učesnicima štrajka 1920. godine, rudarima Kreke i građanima Tuzle i između ostalog rekao:

*Prva proslava  
Dana rudara,  
Kreka 1953. godine*



*Učesnici Husinske bune  
na jednoj od proslava  
godišnjice*





*Govor Josipa Broza Tita  
rudarima Kreke  
i stanovnicima  
Tuzle na Trgu  
oslobođenja,  
novembar 1966. godine*



*Snimak duboreza kojeg je  
uradio Jure  
Kerošević na temu  
Husinske bune,  
a koji je poklonjen  
Josipu Brozu Titu  
prilikom njegove posjete  
Tuzli 1966. godine*



*Susret  
Josipa Broza Tita  
i Jure Keroševića,  
Tuzla, 1966. godine*



*“Narod ovog kraja, a posebno rudari Husina, dali su veliki doprinos borbi za novi društveni poredak. Husinski rudari postali su legendarni u istoriji jugoslovenskog proleterijata, naročito poslije velikog štrajka 1920. godine...”*

*„... Vi, nove generacije rudara, možete biti ponosni što proističete iz najrevolucionarnijeg proleterskog jezgra, koje su činili husinski i drugi rudari iz ovog kraja. Na sreću, vi se ne morate boriti protiv žandarma. Na vama je da se borite za veću produktivnost rada, da što više vaših proizvoda date našoj zajednici.“*

U povodu godišnjica obilježavanja Generalnog štrajka rudara i Husinske bune objavljeno je više stručnih publikacija, napisani brojni novinski članci, te organizovani stručni i naučni skupovi na temu Generalnog štrajka rudara i Husinske bune.

